Overturismus – když krásu dusí davy

1.

Cestování je jedním z největších trendů současnosti. Nikdy nebylo tak snadné a dostupné vydat se objevovat svět – ať už do vzdálených exotických zemí, nebo na krásná místa kousek za hranicí města. Turismus přináší mnoho pozitiv: podporuje ekonomiku, nabízí lidem odpočinek, poznávání a dobrodružství. Jenže každá mince má dvě strany. Tam, kde je krásy příliš mnoho, vzniká i problém, kterému se říká overturismus – tedy nadměrná turistická zátěž.

Overturismus nastává ve chvíli, kdy počet návštěvníků překročí únosnou kapacitu místa. To, co dělalo destinaci jedinečnou, se pod náporem davů ztrácí. Typickým příkladem jsou Benátky, kde úzké uličky dennodenně zaplňují tisíce lidí. Město se mění na kulisu, ve které je život místních obyvatel stále obtížnější – rostou ceny bydlení, mizí tradiční služby a obyvatelé se stěhují pryč. Podobně ohroženo je Machu Picchu v Peru, kde tisíce denních návštěvníků způsobují erozi a postupné poškozování památky. I příroda není imunní – Island se stal obětí svého úspěchu, když prudký nárůst turismu přivedl do země několikanásobně více lidí, než je počet jeho obyvatel. Křehká tundra a sopečné svahy trpí, zatímco infrastruktura se snaží zoufale dohnat poptávku.

Dopady overturismu jsou dvojí. V prvé řadě postihují přírodu. Tam, kde se davy turistů pohybují denně, dochází k erozi půdy a stezek, k rušení živočichů, k narušení klidu a čistoty prostředí. Odpadky, hluk i světelné znečištění mění charakter krajiny. Když se příliš mnoho lidí vydá stejným směrem, výsledkem bývá zničený kus přírody, který už nikoho netěší.

Neméně vážné jsou však dopady na společnost. Obyvatelé turisticky vyhledávaných míst často přicházejí o možnost žít „normálně“. Náklady na bydlení stoupají, tradiční obchody a služby mizí a místo nich vznikají suvenýrové prodejny. Z dopravy se stává nekonečná zácpa, klid a pohoda jsou pryč. Podnikání sice může krátkodobě profitovat, ale stává se jednostranně závislým na sezóně a náladách trhu. A co je možná nejhorší – autenticita, kvůli níž lidé přijeli, se postupně vytrácí.

Overturismus je tedy jakýsi paradox: čím víc lidí přijíždí obdivovat krásu, tím rychleji tato krása mizí. Z dlouhodobého hlediska se destinace stává obětí vlastního úspěchu. Proto je dnes stále častěji slyšet otázka, jak návštěvnost regulovat a jak turistiku směřovat k udržitelnosti.

A jak to vypadá u nás doma? Jizerka, malá osada v srdci Jizerských hor, je příkladem místa, kde se podobné procesy začínají objevovat. Dlouho byla vnímána jako klidný kout hor – s unikátními rašeliništi, historickými chalupami a tmavou oblohou. Právě tato výjimečnost však láká stále více návštěvníků. V létě i v zimě tu bývá plno: parkoviště praskají ve švech, turistické cesty jsou zatížené stovkami lidí denně a příroda i místní infrastruktura naráží na své limity. Hrozí tak, že Jizerka ztratí to, co ji činí kouzelnou – svůj klid a nedotčenou atmosféru. Myslíte si, že pokud se nenajdou rozumné formy regulace, může se i z tohoto klenotu českých hor stát jen další „přelidněná atrakce“.

BADATELSKÁ OTÁZKA 1: Proč je Jizerka žádanou turistickou destinací?

BADATELSKÁ OTÁZKA 2: Jak lze nastavit regulaci turismu na Jizerce, tak aby byla šetrná k přírodě i příjemná pro návštěvníky? (navrhněte konkrétní mechanismy)

Overtourismus – wenn die Schönheit von Menschenmassen erstickt wird

1.

Reisen ist heute einer der größten Trends. Noch nie war es so einfach und zugänglich, die Welt zu entdecken – sei es in ferne, exotische Länder oder an wunderschöne Orte vor den Toren der Stadt. Der Tourismus bringt viel Positives mit sich: Er stützt die Wirtschaft, bietet den Menschen Entspannung, Erkundung und Abenteuer. Aber jede Medaille hat zwei Seiten. Wo es zu viel Schönheit gibt, gibt es auch ein Problem, das man Overtourismus nennt – also eine übermäßige Touristenbelastung.

Overtourismus tritt auf, wenn die Anzahl der Besucher die erträgliche Kapazität des Ortes übersteigt. Was das Reiseziel einzigartig machte, geht unter dem Ansturm der Menschenmassen unter. Ein typisches Beispiel ist Venedig, wo die engen Gassen jeden Tag mit Tausenden von Menschen gefüllt sind. Die Stadt verwandelt sich in eine Kulisse, in der das Leben für die Anwohner immer schwieriger wird – die Immobilienpreise steigen, traditionelle Dienstleistungen verschwinden und die Bewohner ziehen weg. Machu Picchu in Peru ist ähnlich bedroht, dort verursachen täglich Tausende von Besuchern Erosion und allmähliche Schäden an dem Monument. Auch die Natur ist nicht immun – Island ist ein Opfer seines Erfolgs geworden, als der rasante Anstieg des Tourismus viel mehr Touristen als Einwohner ins Land gebracht hat. Die empfindliche Tundra und die Vulkanhänge leiden, während die Infrastruktur verzweifelt versucht, mit der Nachfrage Schritt zu halten.

Der Overtourismus hat zwei Auswirkungen. Zunächst einmal wirken sie sich auf die Natur aus. Wo täglich Massen von Touristen spazieren, erodieren Böden und Wege, Tiere, Ruhe und Sauberkeit der Umwelt werden gestört. Müll, Lärm und Lichtverschmutzung verändern den Charakter der Landschaft. Wenn zu viele Menschen in die gleiche Richtung gehen, ist das Ergebnis ein zerstörtes Stück Natur, an dem sich niemand mehr erfreut.

Die Auswirkungen auf die Gesellschaft sind nicht weniger gravierend. Den Bewohnern von Touristenzielen geht oft die Möglichkeit verloren, „normal“ zu leben. Die Wohnkosten steigen, traditionelle Geschäfte und Dienstleistungen verschwinden, und an ihrer Stelle entstehen Souvenirläden. Der Verkehr wird zum endlosen Stau, die Ruhe ist weg. Während ein Unternehmen kurzfristig profitieren kann, wird es einseitig von der Saison und der Marktstimmung abhängig. Und vielleicht am schlimmsten ist, dass die Authentizität, wegen der die Menschen gekommen sind, allmählich verschwindet.

Overtourismus ist also eine Art Paradox: Je mehr Menschen die Schönheit bewundern, desto schneller verschwindet diese. Auf lange Sicht wird das Reiseziel zum Opfer des eigenen Erfolgs. Deshalb wird heute immer häufiger die Frage gestellt, wie man den Besucherzahlen regulieren kann und den Fremdenverkehr in Richtung Nachhaltigkeit lenkt.

Und wie sieht es bei uns zu Hause aus? Jizerka, eine kleine Siedlung im Herzen des Isergebirges, ist ein Beispiel für einen Ort, an dem ähnliche Prozesse beginnen. Lange Zeit galt es als ruhiges Fleckchen Berge – mit einzigartigen Torfmooren, historischen Berghäusern und dunklem Himmel. Es ist jedoch diese Einzigartigkeit, die immer mehr Besucher anzieht. Im Sommer wie im Winter ist es hier voll: Parkplätze platzen aus allen Nähten, Wanderwege werden täglich mit Hunderten von Menschen belastet und die Natur und die Infrastruktur vor Ort stoßen an ihre Grenzen. Es besteht die Gefahr, dass Jizerka das verliert, was es magisch gemacht hat – Ruhe und unberührte Atmosphäre. Glauben Sie, dass dieses Juwel der tschechischen Berge zu einer weiteren "überfüllten Attraktion" werden kann, wenn keine vernünftigen Formen der Regulierung gefunden werden?

FORSCHUNGSFRAGE 1: Warum ist Jizerka ein beliebtes Reiseziel?

FORSCHUNGSFRAGE 2: Wie kann man Tourismus auf Jizerka regulieren, so dass er umweltfreundlich und gleichzeitig angenehm für Besucher bleibt? (schlagen Sie konkrete Mechanismen vor)